

'Αξιότιμον Κύριον
Π. Παλαιολόγον
'Εφημερίς "Τό Βῆμα"
'Ενταῦθα

'Αγαπητέ κ. Παλαιολόγε,

Λόγω ὀλιγοήμερου ἀπουσίας μου ἐξ 'Αθηνῶν, ἐδιάβασα μέ καθυστέρησιν τό ὠραῖον χρονογράφημά σας, τό ὁποῖον ἐδημοσιεύσατε εἰς τάς 15 τρέχοντος. Μόνον πού ὡς πρός τόν τίτλον του σᾶς ἔχω ὄχι μόνον προλάβει, ἀλλά καί ξεπεράσει. Διότι ἐγώ, ἀφ' ὅτου ἔγινα 'Αρχιεπίσκοπος καί εἶδα κάπως πλησιέστερον τά πράγματα, δέν ὠνόμασα τήν 'Εκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος ἀπλῶς "ὁ φτωχός ἑκατομμυριοῦχος", ἀλλ' ὁ πάμπλουτος ἐπαίτης".

Εἰς αὐτήν ὅμως τήν κατάστασιν εὐρίσκεται ἡ 'Εκκλησία μας ὄχι διότι ἔκρυβε τά πλούτη της, σάν μερικούς ἐπαγγελματίας ζητιάνους, πού τούς ἀρέσει νά ἐπαιτοῦν, ἀλλά διὰ τούς ἐξῆς δύο λόγους:

Πρῶτον ἐπειδή καί ὕστερα ἀπό τόσας διαρπαγᾶς, ἀπαλλοτριώσεις, καταπατήσεις καί τά ὅμοια, ὅσο ἀπίστευτο καί ἄν φαίνεται, δέν ἤξερε πώς ἔχει τόσα πλούτη. Μόλις τώρα, ἐπί τῆς ἀρχιερατείας μου, ὕστερα ἀπό ἐνάμισυ αἰῶνα ἐλευθέρου βίου, ἀρχίσαμε νά καταρτίζωμε τό κτηματολόγιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. 'Ακόμη καί σήμερα, σήμερα πού σᾶς γράφω, δέν γνωρίζομεν, οὔτε κανεῖς ἄλλος γνωρίζει, ἀπό τί ἀκριβῶς συνίσταται ἡ "ἐκκλησιαστικήν περιουσία". Αὐτό εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τήν ὁποῖαν καί ὁ ὑπολογισμός της γίνεται μέ τόσον μεγάλην προσέγγισιν: "ἐνάμισυ ἕως δύο ἑκατομμύρια στρέμματα"!!! Δηλαδή μέ πεντακόσιες χιλιάδες στρεμμάτων διαφοράν, πού δέν αποκλείεται νά εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα. Καί ὅλα αὐτά, διότι ἐπί τόσα καί τόσα χρόνια οὔτε ἀπό ἡμᾶς τούς κληρικούς, οὔτε ἀπό τήν Πολιτείαν ἐνδιεφέρθη κανεῖς διὰ τήν καταγραφήν

καί ἐν συνεχείᾳ τήν ἀξιοποίησιν αὐτοῦ τοῦ τεραστίου θησαυροῦ.

Ὁ δεύτερος λόγος, διά τήν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ἐπί 150 χρόνια μένει ὁ "πάμπλουτος ἐπαίτης" εἶναι διότι ἐπί πολλάς δεκαετίας ἐπεμέναμεν, ὅπως ὁ Διοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς... συγγραφή τήν Δογματικήν τῆς Ἐκκλησίας μας. Δηλαδή ὄχι ἀκριβῶς ἔτσι, ἀλλά ὅσον παράδοξον καί ἂν μᾶς φαίνεται τό νά ἀναθέταμε εἰς τόν Διοικητήν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νά συγγραφή τήν Δογματικήν, τουλάχιστον ἐξ ἴσου παράδοξον θά ἔπρεπε νά θεωρῆται, ὅτι ἡμεῖς οἱ κληρικοί θά ἦτο δυνατόν νά ἀναλάβωμεν τήν ἀξιοποίησιν περιουσίας ἑνός τοιούτου μεγέθους. Καί ὅμως ἐθεωρούσαμεν πολύ φυσικόν ἡμεῖς, οἱ ἀνίδεοι ἀπό "οἰκονομικά" νά "διοικῶμεν" (;) μίαν τοιαύτην περιουσίαν.

Αὐτά τά δύο, δηλαδή τήν καταγραφήν καί τήν ἀξιοποίησιν, ἐπεδιώξαμεν κατά τά τελευταῖα ἔτη, μέ τόσῃν καθυστέρησιν, νά ἐπιτύχωμεν. Ἄν αὐτό ἐπετυγχάνετο, μετά ἀπό ὀλίγα ἔτη θά εἴμεθα εἰς θέσιν μᾶς συντηρῶμεν τόν κλῆρον μας ἀξιοπρεπῶς καί χωρίς καμίαν ἐπιβάρυνσιν τῶν χριστιανῶν μας, ἐπίσης δέ νά τοῦ ἔχωμεν ἐξασφαλίσαι καί μίαν εὐπρεπῆ συνταξιοδότησιν. Αὐτά μέ τό ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἄς εἴπωμεν μέ τό $I^I/2$ δισεκατομμύριον. Τό ἄλλο $I^I/2$ δισεκατομμύριον θά διετίθετο κατ' ἰσομοιρίαν ἀνά 750 ἑκατομμύρια ἀφ' ἑνός μὲν δι' ἔργα φιλαλληλίας (διά "χιτῶνας") καί ἀφ' ἑτέρου διά διαφώτισιν καί παιδείαν τῶν χριστιανῶν μας καί βοήθειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ καί τῶν ἄλλων Πατριαρχεῶν μας.

Ἄλλά τό σχέδιον αὐτό ἀμφιβάλλω πολύ ἂν θά γίνῃ ποτέ πραγματικότης. Πρῶτον, διότι εἶναι ἔργον καθαυτό δύσκολον. Πρέπει δηλαδή νά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι πρῶτον αἱ ἐκτάσεις, πού χαρακτηρίζονται ὡς "ἐκκλησιαστική περιουσία", τά ἑνάμισυ ἕως δύο ἑκατομμύρια στρέμματα, εἶναι ἐγκατεσπαρμένα εἰς ὅλην τήν Ἑλλάδα καί κατά τό πλεῖστον εἶναι μικρά κτήματα. Δεύτερον, ὅτι τά δισεκατομμύρια τῆς ἀξίας των, περί τῶν ὁποίων ὁμιλοῦμεν, ἀνήκουν εἰς ἑννέα περίπου χιλιάδας ἐκκλησιαστι-

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

24/II/1973

- III -

κά Νομοκά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου καί εύρισκονται υπό τήν διοίκησησιν έξήντα χιλιάδων ατόμων. Καί μόνον οί αριθμοί αύτοί άρκοϋν διά νά φανερώσουν τό μέγεθος τών δυσκολιών τής αναληφθείσης προσπάθειας.

Αί μεγαλύτεραι όμως δυσκολίαι προέρχονται άφ' ένός μέν από όσους θίγονται από τήν προσπάθειαν τοϋ νοικοκυρεύματος τής "έκκλησιαστικής περιουσίας", άφ' έτλερου δέ από εκείνους οί όποιοι ένόμισαν ότι ηϋραν έναν στόχον εύκόλου αντιπολιτευτικής δημαγωγίας. Δι' αύτό, έπαναλαμβάνω, άμφιβάλλω αν εις τήν προσπάθειαν, ή όποία μόλις τώρα έχει αρχίσει, θα δοθῆ ή δέουσα συνέχεια. "Αν αύτό παρά ταϋτα έπετυγχάνετο, ή μέν "έκκλησιαστική περιουσία" θα έπαυε νά άπομυζάται από διαφόρους έπιτηδείους, οί όποιοι από τά παρασκήνια κινούν τά νήματα τοϋ θορύβου, αύτή θα ανῆκεν όντως "εις τό σύνολον", ή δέ 'Εκκλησία τής 'Ελλάδος κάποτε θα έσταμάτα νά εΐναι ο "πάμπλουτος έπαίτης".

Ευχέτης ύμών πρός Κύριον

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ